

Poradnik ekologiczny

21 praktycznych porad dla twórców teatru

Poradnik został stworzony w ramach zadania: „3Dramat” – druk 3D w teatrze: warsztaty, szkolenia, spektakl maskowy, zasoby cyfrowe”, finansowanego przez Unię Europejską NextGeneration EU w ramach Programu wspierania działalności podmiotów sektora kultury i przemysłów kreatywnych na rzecz stymulowania ich rozwoju w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

MYŚLENIE O PRODUKCJI

#1 | Najbardziej ekologiczna rzecz to ta, której nie produkujesz

W pracy twórczej łatwo ulec pokusie ciągłego tworzenia nowych elementów – scenografii, rekwizytów czy kostiumów. Tymczasem ograniczenie produkcji już na etapie decyzji jest jednym z najskuteczniejszych działań proekologicznych. Warto każdorazowo zadać sobie pytanie, czy dany element jest rzeczywiście niezbędny.

#2 | Projektuj z myślą o ponownym użyciu

Jeśli scenografia czy kostium powstaje tylko na jedną realizację, bardzo szybko staje się odpadem. Projektowanie z myślą o ponownym użyciu – w innych spektaklach, warsztatach czy działaniach edukacyjnych – pozwala lepiej wykorzystać materiały i ograniczyć produkcję nowych elementów.

#3 | Minimalizm jako świadoma strategia

Ograniczenie formy nie oznacza rezygnacji z jakości. Wręcz przeciwnie – zmusza do większej precyzji i kreatywności, a jednocześnie redukuje ilość użytych materiałów i powstających odpadów.

DRUGI OBIEG

#4 | Kupuj, wypożyczaj rzeczy z drugiego obiegu

Wiele teatrów, instytucji i pracowni dysponuje zasobami, które mogą być wypożyczane lub adaptowane. Korzystanie z istniejących elementów zmniejsza zapotrzebowanie na nowe materiały i pozwala lepiej wykorzystywać dostępne zasoby.

#5 | Kostium z historią jako wartość sceniczna

Używane kostiumy czy ich fragmenty często posiadają unikalną fakturę i charakter, które trudno uzyskać w nowych materiałach. Ich wykorzystanie łączy walor estetyczny z działaniem proekologicznym. Warto ich szukać w lokalnych sklepach z odzieżą używaną, dzięki temu wspierasz także lokalne biznesy oraz ograniczasz transport.

#6 | Adaptacja zamiast produkcji od zera

Scenografia nie musi być tworzona od podstaw – przekształcanie istniejących elementów to praktyka głęboko zakorzeniona w teatrze. Współcześnie zyskuje ona dodatkowy wymiar jako świadome działanie na rzecz ograniczenia odpadów.

UPCYKLING

#7 | Zmiana funkcji zamiast wymiany przedmiotu

Upcykling polega na nadawaniu przedmiotom nowych znaczeń i funkcji. Element codziennego użytku może stać się rekwizytem lub częścią scenografii – bez konieczności jego przetwarzania.

#8 | Łączenie materiałów jako praktyka twórcza

Zestawianie różnych, często zużytych materiałów pozwala tworzyć nowe jakości wizualne. Takie podejście nie tylko ogranicza odpady, ale też rozwija język sceniczny.

#9 | Ślad użycia jako wartość estetyczna

Zużycie, faktura, patyna – to elementy, które mogą wzbogacać wizualnie obiekt sceniczny. Rezygnacja z „idealności” otwiera przestrzeń dla bardziej autentycznych form.

PROJEKTOWANIE

#10 | Projektowanie modułowe

Tworzenie elementów, które można łatwo rozłożyć, zmienić lub połączyć w inny sposób, zwiększa ich uniwersalność. Modułowość pozwala na wielokrotne wykorzystanie tych samych komponentów w różnych projektach.

#11 | Projektuj tak, by dało się naprawiać

Projektowanie z uwzględnieniem możliwości naprawy wydłuża życie obiektów. Proste rozwiązania konstrukcyjne mogą znacząco ułatwić ich konserwację i adaptację.

#12 | Organizacja zaplecza

Przechowywanie i katalogowanie elementów scenograficznych i kostiumowych pozwala na ich ponowne wykorzystanie. Brak organizacji często prowadzi do niepotrzebnych zakupów.

ŚWIADOMIE DOBRANE MATERIAŁY

#13 | Dobór materiału jako decyzja projektowa

Wybór materiałów powinien wynikać z realnych potrzeb projektu. Nie zawsze konieczne jest użycie nowych lub specjalistycznych surowców. Jeśli to możliwe, warto zatrudniać specjalistów, scenografów, którzy posiadają wiedzę na temat materiałów.

#14 | Znaczenie lokalnych źródeł

Korzystanie z lokalnych dostawców ogranicza transport i wspiera lokalne środowiska twórcze. To istotny, choć często pomijany aspekt ekologii. Warto popytać „znajomych z branży”, czy nie dysponują czymś, czego potrzebujesz, zanim coś kupisz/wyprodukujesz.

#15 | Ograniczenie różnorodności materiałów

Im mniej typów materiałów w projekcie, tym łatwiejsze zarządzanie ich obiegiem i ewentualnym ponownym wykorzystaniem.

TECHNOLOGIA (W TYM DRUK 3D)

#16 | Technologia jako wsparcie procesu twórczego

Nowe narzędzia, w tym druk 3D, mogą usprawniać pracę, ale ich zastosowanie powinno być uzasadnione funkcjonalnie, a nie wynikać wyłącznie z dostępności technologii. Nowymi rozwiązaniami technologicznymi łatwo się „zachłysnąć” i korzystać z nich bez szczególnej potrzeby.

#17 | Projektowanie cyfrowe jako etap redukcji odpadów

Możliwość pracy na modelach cyfrowych pozwala ograniczyć liczbę fizycznych prób i prototypów, co bezpośrednio przekłada się na mniejsze zużycie materiałów.

#18 | Łączenie technologii z materiałami tradycyjnymi

Najbardziej efektywne rozwiązania powstają często poprzez łączenie elementów drukowanych z materiałami z odzysku lub tradycyjnymi technikami.

NAWYKI I PROCES

#19 | Planowanie jako narzędzie ekologiczne

Dobrze przygotowany proces produkcji ogranicza liczbę błędów i konieczność poprawek, co przekłada się na mniejsze zużycie zasobów. Warto więc zaplanować więcej czasu na tzw. „preprodukcję”.

#20 | Refleksja po projekcie

Analiza zrealizowanych działań pozwala identyfikować obszary do poprawy i rozwijać bardziej zrównoważone praktyki w przyszłości. Warto więc po każdym projekcie przeprowadzać ewaluację, także pod kątem działań proekologicznych.

#21 | Ekologia jako element praktyki twórczej

Działania proekologiczne nie są jednorazowym dodatkiem, lecz częścią procesu pracy. To suma codziennych decyzji podejmowanych na różnych etapach realizacji. Dobrze więc jest opracować procesy i procedury, które pozwalają efektywniej wykorzystywać zasoby.